



PAIGEO

PALLAS ATHENE INNOVATION AND GEOPOLITICAL FOUNDATION

A 2018-as BRICS csúcstalálkozó



Bendarzsevszkij Anton, Csenger Ádám, Miklós Katalin, Mogyorósi Alexandra, Zoltai Alexandra

PAGEO Kutatóintézet - POLICY BRIEF – 2018. 08. 06.

2018. július 25-27. között Dél-Afrikában, Johannesburgban tartották a BRICS tagországok (Brazília, Oroszország, India, Kína, Dél-Afrika) vezetőinek 10. csúcstalálkozóját. Az eseményen Xi Jinping kínai államelnök mellett Cyril Ramaphosa dél-afrikai elnök, Michel Temer brazil elnök, Vlagyimir Putyin orosz elnök és Narendra Modi indiai miniszterelnök vett részt. A BRICS Plus együttműködési koncepció keretein belül pedig több fejlődő ország vezetője is képviselte hazáját (Törökország, Argentína, Namíbia, Jamaica, Egyiptom és mások.). A találkozó eredményeként elfogadásra került a „BRICS tagországok vezetőinek johannesburgi nyilatkozata”.

- Vlagyimir Putyin szerint a **dollár nemzetközi szerepét aláássa Washington politikája, a nemzetközi valutarendszer politikai viták része lett**, ez pedig elkerülhetetlenül károkat okoz majd az amerikai valutának
- Oroszország számára a csoport **többi tagjának a támogatása** és közös külpolitikai irány kidolgozása volt nagyon fontos
- **Oroszország amerikai állampapírokba fektetett pénze 84,5 százalékot zuhant**, és jelenleg 14,9 milliárd dollárt teszi ki a korábbi 96,1 milliárd dollár helyett
- **az Orosz Állami vasutak (RZSD)** szintén képviseltette magát a fórumon, és **több fontos infrastrukturális projektben kaphat szerepet Afrikában és Ázsiában**
- Oroszország egy milliárd dollár kölcsönt kap infrastrukturális projektekre a BRICS új befektetési bankjától
- Putyin bejelentette - hamarosan **Oroszország – Afrika csúcs várható**
- **Xi Jinping** kínai elnök elmondott beszédének a „**Víziók gyakorlati megvalósítása**” címet adta
- a kínai elnök szerint a folyamatos **geopolitikai konfliktusok** kirobbantása, valamint a **protekciónizmus** és az **unilateralizmus** eszkalálódása **közvetlen hatással van a fejlődő országokra és a feltörekvő gazdaságokra**
- **Michel Temer** brazil elnök kiemelte, hogy a **BRICS versenyképességének záloga a nagyobb mértékű kereskedelem és a technológiai fejlődés iránti nyitottság**
- **Cyrl Ramaphosa** szerint fontos az inkluzív növekedés, a negyedik ipari forradalom lehetőségeinek kihasználása
- a csúcstalálkozó meghívott vendégeként **Recep Tayyip Erdogan** török elnök felvetette Törökország esetleges **jövőbeli csatlakozását a BRICS-hez**
- **Narendra Modi** indiai miniszterelnök a **multilateralizmus, a nemzetközi kereskedelem és a szabályokon alapuló nemzetközi rend** mellett állt ki
- India számára a **határon átnyúló terrorizmus megakadályozása** kulcsfontosságú kérdés
- **Modi a negyedik ipari forradalom** kapcsán nemcsak a lehetőségekre, de a veszélyekre is figyelmeztetett



Oroszország: a dollár szerepe megkérdőjeleződik

Vlagyimir Putyin az idei BRICS csúcs legfontosabb témáinak a „világpolitika egyoldalú kezelésének az ellensúlyozását és a negyedik ipari forradalom vívmányainak a kiaknázását tartotta értékelőjében¹, ám szakértői szemmel nézve valójában az együttműködések elmélyítése volt a legfontosabb feladata a résztvevő öt államfőnek. Bármennyire is üresnek hangozhat az „együttműködés elmélyítése”, amely talán minden évben szerepel a közös sajtónyilatkozatokban, mégis pontosan ezért - a csoport többi tagjának a támogatásáért és közös külpolitikájuk koordinációjáért érkezett Johannesburgba a 2014 óta diplomáciai elszigeteltségben lévő Oroszország államfője. De ugyanilyen támogatásra volt szüksége Kínának és Indiának, vagy a belpolitikai válságból éppen hogy feltápáskodó Dél-Afrikának és Brazíliának.

A BRICS országai jelenleg a világ GDP-jének a 27 százalékát adják, a világ szárazföldi területének a 26 százalékát foglalják magában és a Föld lakosságának majdnem fele, 42 százaléka az öt ország lakója, így az egymás megsegítésének és támogatásának valóban több szerep juthat, mint valaha. Amikor a BRICS kezdeményezés 2005-ben indult Szentpéterváron Kína, India és Oroszország találkozásával, más szelek fújtak a világgazdaságban és a világpolitikában. Az első években a BRICS így inkább egy érdekes, a fejlődő országokat koordináló klub volt, céljai az elmúlt években kezdenek kikristályosodni.



A BRICS államfőinek találkozásának a nagy része zárt ajtók mögött zajlott, az eredményekről az államfők által megtartott sajtótájékoztatókból, illetve a közösen aláírt, jubileumi tízéves nyilatkozatból lehet ítélni. A nyilatkozatot olvasva például meggyőződhetünk arról, hogy a csoport többi tagja egy sor külpolitikai kérdésben Oroszországgal ért egyet: például Szíria kérdésében, a világkereskedelemben vagy a terrorizmus kezelésében – és pontosan ez az, amire szüksége van Moszkvának.

Az öt tagországon kívül a BRICS csúcson részt vettek meghívott országok vezetői is, mint például Argentína, Angola, Namíbia, Zimbabwe, Törökország és mások. Recep Tayyip Erdogan török államfő nyilatkozataiban is pontosan az orosz külpolitikai vonalat erősítette:

„A jelenlegi globális világtrend csak egy kisszámú, boldog ország érdekeit veszi figyelembe, és megfeledkezik a többségről. Meg kell változtatni a rendszert, figyelembevéve az új életfeltételeket, különben bentragadunk az ördögi körben” – mondta Erdogan a csúcson.²

Vlagyimir Putyin sajtótájékoztatójában többet foglalkozott az amerikai dollár kérdésével. Szerinte a dollár nemzetközi szerepét aláassa Washington politikája. A nemzetközi valutarendszer politikai viták része lett, ez pedig elkerülhetetlenül károkat okoz majd az amerikai valutának. Putyin szerint néhány évvel ezelőtt senkinek a fejében nem merült volna fel az a

gondolat, hogy az Egyesült Államok a nemzetközi pénzrendszert fogja felhasználni konfliktusos helyzetekben, ma pedig ez a valóság.³

„Ellentétek ide vagy oda, de a gazdaságban vannak teljesen stabil és érintetlen dolgok. Kiderült, hogy ez mégsem így van. A politikai vitákban a viták rendezése céljából bevetik a fizetési rendszereket, és bevetik a valutát is. Véleményem szerint – ez teljesen nyilvánvaló – ez nagy károkat okoz a dollárnak, mint tartalék világvalutának és alássa a bizalmat.” – mondta Putyin a johannesburgi sajtótájékoztatóján.⁴

Putyin kitért arra is, hogy szerinte Kína valutája, a **jūan közben egyre több nemzetközi szerepkört vesz fel, és így a jövőben a dollár kihívójává válhat.**⁵ Az orosz vezető szerint már több tucat országban már komolyan felmerült gondolatban a dollár leváltása.⁶ Elmondása szerint azonban Oroszország nem mond le a dollárról, de figyelembe veszi a kockázatokat, és megpróbálja minimalizálni azokat.⁷

Ennek ellenére **Oroszország amerikai állampapírokba fektetett pénze 11 éves minimumra zuhant.** Ráadásul az amerikai állampapírok drasztikus csökkenése igen hamar, néhány hónap leforgása alatt következett be: 2018. áprilisában még 96,1 milliárd dollárnyi állampapírja volt Oroszországnak, amivel a 16. helyen állt az azt birtoklók listáján. **Június végére a Moszkva kezén lévő amerikai állampapírok száma 84,5 százalékkal csökkent,** és jelenleg 14,9 milliárd dollárt teszi ki.⁸ Az átstrukturálás okai között lehet Donald Trump kereskedelmi háborúi vagy az orosz rubel újabb elértéktelenedési hulláma és stabilabb pénzügyi kontroll.



A BRICS csúcson továbbá szóba kerültek orosz befektetések és közös fejlesztési projektek: a találkozó eredményeként **az Orosz Állami Vasutak (RZsD) stratégiai megállapodást kötött a legnagyobb dél-afrikai vasúti vállalattal,** a Transznet-tel, aminek keretében közös afrikai fejlesztési projektekbe kezdhetnek.⁹ **Szóba kerültek továbbá az „Eurázsia vasúti folyósó”, és közös indiai vasúti fejlesztések.** A RZsD vezetője, Oleg Belozerov, aki a BRICS üzleti tanácsának az öt orosz képviselője között foglal helyet és az infrastrukturális fejlesztésekért és logisztikáért felel, személyesen vett részt a johannesburgi tárgyalásokon Putyin mellett. Ezen kívül Putyin beszámolt arról is, hogy a BRICS Új Fejlesztési Bankjától, amely 2015-ben indult hivatalosan útjára, **Oroszország egy milliárd dollár kölcsönt kap infrastrukturális projektekre.**¹⁰

A találkozón szóba jött Moszkva és Afrika kapcsolata, és Putyin elmondta, hogy egy **Oroszország – Afrika csúcs** megszervezésén dolgoznak.¹¹ Az orosz elnök kiemelte azt is, hogy az elmúlt évben egy év alatt 25 százalékkal nőtt az áruforgalom Oroszország és az afrikai országok között.

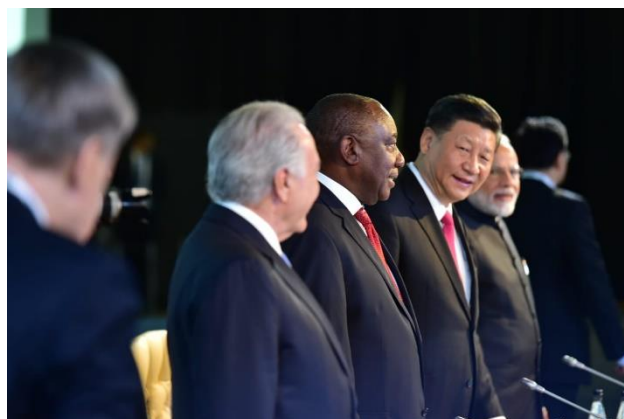
Kína: a víziók megvalósítása

A plenáris ülést megelőző napon Xi Jinping részt vett és beszédet mondott a **BRICS Üzleti Fórumon** is. Itt a szorosabb **Dél-Dél kooperációt,** valamint **Afrika szerepét** hangsúlyozta, végül kiemelte **Kína elért gazdasági sikereit** ugyanis pont 40 éve

annak, hogy elkezdődött a kínai reform és nyitás politika.¹²

A 2018. július 26-án megrendezésre kerülő plenáris ülésen Xi Jinping kínai elnök elmondott beszédének a „Víziók gyakorlati megvalósítása” címet adta, amelyben rámutatott az új ipari forradalom vitathatatlan előnyeire és kezdeményezéseket tett a BRICS együttműködés jövőbeni fejlesztésére és az ehhez szükséges lépésekre. A kínai elnök felelevenítette az első három ipari forradalom tudomány és technikai, valamint információs vívmányait. Megjegyezte, hogy ezek az áttörések **nagyban beindították a termelékenységet és jelentősen javították az emberek életszínvonalát**, ezáltal átformálva az emberi történelem menetét. *„Napjainkban egy újabb forradalmat tapasztalunk a tudomány, technológia és az ipar területén, ami hatókörét tekintve nagyobb és mélyebb, mint az előzőek. Ugyanis az áttörések gyorsan és egymás után zajlanak a legfejlettebb technológiákkal kiegészülve, mint a 'big data' és a mesterséges intelligencia. Legnagyobb hatása nem csak az, hogy rövid idő leforgása alatt új technológiák, üzleti modellek és iparágak fejlődnek, hanem ezáltal az országok érdekei és jövője olyan mértékben fonódott össze, mint amilyenre korábban még soha nem volt példa.”*¹³ – mondta beszédében Xi Jinping a **negyedik ipari forradalom** kapcsán. Továbbá felhívta a figyelmet a **globális fejlődés fenntarthatóságának** fontosságára, valamint az **észak-déli egyenlőtlenség** és egyéb mélyen gyökerező **strukturális problémák kezelésére**. A nyugatra és főként Amerikára utalva (bár név szerint nem említve) megjegyezte, hogy a folyamatos **geopolitikai konfliktusok kirobbantása**, valamint a **protekciónizmus** és az **unilateralizmus eskalálódása közvetlen hatással van a fejlődő országokra** és a feltörekvő gazdaságokra. Leszögezte, hogy ezért van szükség arra, hogy a BRICS országok mélyítsék kapcsolataikat és fejlesszék az együttműködésüket, hogy a

második „aranykor” fogalmát a valóságban is életre tudják kelteni.¹⁴



Az együttműködés fejlesztésére és elmélyítésére **négy pontot** fogalmazott meg.¹⁵

1. **BRICS partnerek gazdasági potenciáljának kihasználása** (kereskedelem, befektetés, pénzügy és együttműködés területén); a többoldalú **kereskedelem biztosítása**, valamint a **kereskedelem és a beruházások liberalizációjának elősegítése** és a **protekciónizmus elutasítása**
2. a **globális béke és biztonság** fenntartásának érdekében a **multilateralizmus** megőrzése, valamint az **ENSZ alapelvek** tiszteletben tartása
3. az **emberek közötti kapcsolat fejlesztése** különféle területeken és jó kapcsolat kiépítése
4. a **partnerhálózat kiépítése**, a fejlődő országok egybefogása, a **BRICS Plus** fejlesztése

Végül elmondta, hogy a BRICS jövőjének sorsa az emberek kezében van, szerinte **együttes erővel és a nemzetközi közösséggel kiegészülve az univerzális biztonság és a közös jólét** elérésére kellene törekedni.¹⁶

Kína számára tehát a BRICS nem csak jó platformot jelent a **fejlődő országok összefogására és azok élére állására** – mint a világ legnagyobb fejlődő országa – hanem fontos

szerepet játszik a nemzetközi életben való legitimizálásában is. Ugyanis a BRICS tagok nyitottak a jelenleg fennálló nemzetközi rend megformálására és kitartanak a multipoláris világ, globalizáció és multilateralizmus mellett, ami szintén előnyös Kína számára.¹⁷

Brazília: az innováció fontossága

A brazil elnök, Michel Temer beszédében kiemelte, hogy a BRICS csak akkor lehet versenyképes, ha nyitott a **nagyobb mértékű kereskedelem**¹⁸ és a **technológiai fejlődés** iránt. Az elnök szerint a BRICS országainak el kell fogadniuk, hogy termelési módjaikat jelentős mértékben át kell alakítani, továbbá fel kell készülniük egy olyan világra, amelyben egy ország legnagyobb előnye állampolgárainak azon képessége lesz, hogy tudásukat asszimilálni tudják. Ez versenyelőnyt jelenthet a tudomány és a technológia terén.¹⁹ A brazil elnök hangsúlyozta, hogy az **információ**, a **tudás** és a **digitális világ** a gazdasági tevékenységek központi elemévé váltak.²⁰ Az állandóan változó világban kulcsfontosságú, hogy az emberek naprakész tudással rendelkezzenek, ezért Brazília a középfokú oktatás reformján dolgozik.²¹ Temer ezen felül **szorosabb kapcsolatokat szorgalmazott az afrikai országokkal** – ez különösen fontos Brazíliának, mivel Afrikához történelmi, kulturális és vérségi szálak fűzik.²²

A csúcstalálkozón megállapodás született arról, hogy a BRICS által 2014-ben alapított **Új Fejlesztési Bank** (New Development Bank) **amerikai regionális irodája Brazíliában fog megnyílni** az idén. Az iroda központi szerepet fog játszani a hitelezésre érdemes braziliai projektek azonosításában és előkészítésében.²³



A brazil államfő a BRICS-csúccsal párhuzamosan **megbeszélést folytatott Xi Jinping kínai elnökkel**, amelynek során megerősítette, hogy a Brazília és Kína közötti átfogó stratégiai partnerség szilárd és kölcsönösen előnyös, továbbá kifejtette, hogy a két országnak erősítenie kell a nemzetközi és térségbeli ügyekkel kapcsolatos kommunikációját és koordinációját, erősíteniük kell a BRICS-tagországok közötti szolidaritást és együttműködést, valamint védelmezniük kell a fejlődő országok közös érdekeit. Brazília nagy jelentőséget tulajdonít a kínai Egy övezet, egy út kezdeményezésnek, és **erősíteni kívánja együttműködését Kínával** többek között a **kereskedelem, befektetések, infrastruktúra és energiatermelés** terén. Temer kijelentette, hogy Brazília készen áll a Latin-Amerika és Kína közötti kapcsolatok további erősítésére.²⁴

Temer és Xi a **brazil exporttermékeket érintő kínai különadókról** is tárgyalt, aminek során a brazil államfő a brazil cukorra és csirkére kivetett különadók eltörlését próbálta elérni. A Kínába exportált brazil szójabab (amelyből Kína importjának 50%-a Brazíliából származott 2017-ben²⁵) kapcsán kiemelte, hogy Brazília feldolgozott szójababtermékeket (például szójababolajat és -lisztet) is kíván Kínába exportálni, ami hozzájárulna a brazil ipar fejlődéséhez. A hírek szerint Temer és Xi **Brazíliába irányuló kínai befektetésekről** is tárgyalt a vasutat, kikötőket, repülőtereket és az áramszolgáltatást illetően.²⁶

A csúcstalálkozó után a Brazíliába akkreditált kínai nagykövet, Li Jinzhang közölte, hogy a **kínai hatóságok nyitottak a vámok csökkentésére vagy eltörlésére** bizonyos brazil termékek (például a szójabab, baromfi és cukor) esetében.²⁷

Dél-Afrika: negyedik ipari forradalom

Dél-Afrika volt a 10. BRICS fórum házigazdája és 2018-ban ő a szervezet **soros elnöke** is. A tavalyi BRICS találkozó óta **változás** történt az ország vezetése élén, 2018. februárjában **Cyril Ramaphosa** lett az ország elnöke, miután a korrupciós botrányba keveredett előző elnök, Jacob Zuma lemondott tisztségéről. Hivatalba lépése után tartott beszédében Ramaphosa kiemelte az ország ideai **BRICS soros elnöki tisztségének jelentőségét** és fő irányvonalként az értéknövelő kereskedelmet valamint a termelő ágazatokba történő befektetéseket jelölte meg.²⁸



A dél-afrikai elnökség éve éppen egybeesik **Nelson Mandela születésének 100. évfordulójával**, ezért az ideai találkozó logójában az ő alakja is megjelenik, hiszen a BRICS célkitűzései is a Mandela által lefektetett alapokon nyugszanak, mint a világbéke, szolidaritás, nemzetközi együttműködés és kölcsönös tisztelet.

A BRICS országok közül **Dél-Afrika gazdasági teljesítménye a legalacsonyabb**, az ország GDP-je 2012 óta **csökken**, 2016-ban **295** milliárd USD volt.²⁹ A dél-afrikai elnök nyitóbeszédében fel is hívta a figyelmet országa **befektetési lehetőségeire**, az Invest SA program keretében

különböző **ösztönző eszközöket** adnak a külföldi beruházóknak. Felhívta a tagországok figyelmét az **Afrikai Szabadkereskedelmi Övezetre** is, amely egy egymilliárd lakosú piacot jelent, azonban ennek hatékony kihasználáshoz még nagymértékű infrastrukturális befektetésre van szükség. Véleménye szerint a BRICS tagoknak **növelni** kellene a befektetések mértékét **egymás országaiban**, különösen a **termelő szektorban**, mivel ez biztosítja a további fejlődést. A **negyedik ipari forradalom lehetőségeinek** minél jobb **kihasználásához** stratégiai terv megalkotását javasolta, amelyben arra is megoldást keresnek, hogyan lehet a **negatív hatásokat** minél jobban **csökkenteni**.³⁰

Dél-Afrika többi **BRICS országgal** folytatott **kereskedelme** a csatlakozása óta több, mint kétszeresére növekedett, 2017-ben **34,3** milliárd dollár volt. A csoporton belül Dél-Afrika fő exportpartnere Kína, ahova főleg vasércet és mangánt szállít, őt követi India, Brazília és Oroszország. Import tekintetében szintén Kína a legnagyobb partner, mobiltelefont, laptopot, gépeket és lábbeliket hoznak be onnan a legnagyobb mennyiségben. Összességében elmondható, hogy Dél-Afrika a BRICS országok felé nyersanyagokat és köztes termékeket exportál, míg kész- vagy értéknövelt termékeket importál.³¹ A dél-afrikai elnök szerint a BRICS országok egymás közötti kereskedelme még **tovább bővíthető**, ezzel **enyhíthetőek** az amerikai kereskedelmi háború **negatív hatásai**, például Dél-Afrikát is érzékenyen érintik az USA által bevezetett **acél és alumínium védővámok**.

A csúcstalálkozón Ramaphosa találkozott a többi BRICS ország államfőjével is. **Putyinnal** folytatott megbeszélésén szóba került **nukleáris erőmű kapacitásbővítése** is, amely még az előző elnök terve volt. Ramaphosa szerint ezt most nem fér bele az ország költségvetésébe, de nem zárkoznak el egy jövőbeli orosz együttműködéstől ezen a téren.³²

Kínával több együttműködési megállapodást kötöttek és 14.7 milliárd dolláros befektetési szándéknyilatkozatot írtak alá infrastrukturális, tudományos-technológiai, mezőgazdasági és pénzügyi beruházásokról.³³

A technológia és innováció területén szoros együttműködés van a két ország között. Kínai tudósok is részt vesznek Dél-Afrika Ausztráliával közösen indított óriás rádióteleszkóp projektjében. Xi Jinping a csúcstalálkozó előtti napon Pretóriában részt vett a dél-afrikai és kínai tudósok fórumán és ellátogatott a pekingi székhelyű BAIC csoport dél-afrikai autógyárába. Ramaphosa pedig Xivel való találkozója során kiemelte, hogy az innovációs és technológiai együttműködés erősítése segít megküzdenni a negyedik ipari forradalom kihívásaival.³⁴



Dél-Afrika, mint soros elnök a következő területeken javasolta az együttműködés szélesítését:

- békefenntartó munkacsoport létrehozása,
- oltóanyagkutató központ alapítása oltóanyagok innovációja, fejlesztése céljából,
- BRICS női fórum felállítása a nők helyzetének, gazdasági szerepük erősítésének céljából,
- a BRICS gazdasági partnerség stratégiájának az inkluzív növekedés, a negyedik ipari forradalom kihasználása felé irányítása és
- turisztikai együttműködés kialakítása.³⁵

India: ipari forradalom 4.0

Narendra Modi egy három afrikai államot érintő látogatás utolsó állomásaként vett részt a BRICS csúcstalálkozón, hogy mindent megtegyen azért, hogy a tagállamokat egymáshoz közelítve közös nevezőre hozza. India érdeke a találkozó kapcsán a nagyhatalmak közötti összetűzés és a járulékos veszteség elkerülése, a konszenzus létrehozása, valamint az ország számára adódó lehetőségek kiaknázása, új megállapodások elindítása.³⁶ Előbbiek érdekében Modi megerősítette a multilateralizmus, a nemzetközi kereskedelem és a szabályokon alapuló nemzetközi rend iránti elköteleződését, utóbbiak érdekében pedig a csúcs oldalágaként találkozót tartott Xi Jinpinggel és Vladimir Putinnal.³⁷

A csúcs során legfőbb kérdésnek India számára is a kereskedelmi háború, a terrorizmus és a negyedik ipari forradalom számított. A tagállamok közötti kereskedelem vámcsökkenéssel való konszolidálása és a blokkon belüli gazdasági együttműködés fejlesztése Újdelhinek két szempontból lényeges. Egyrészt az orosz-kínai tengelyt kihasználva segíthet ellensúlyozni a befelé forduló Egyesült Államokat, másrészt egy szélesen nyitott piacot mutatva segíthet bevonzani a befektetéseket.³⁸

Ennél is fontosabbnak bizonyult a globális terrorizmus kérdése és annak biztosítása, hogy ilyen cselekményre ne kerülhessen sor Indiában. Már a csúcstalálkozó előtt is számítani lehetett arra, hogy India megpróbálja a tagállamokat rávenni arra, hogy álljanak elő egy megfelelő definícióval és egy azon alapuló közös állásfoglalással. A terrorizmus fogalmának meghatározása nagy diplomáciai siker lett volna Újdelhi számára, ám ez egy olyan nehéz feladat, melyet még az ENSZ-nek sem sikerült maradéktalanul megvalósítania.³⁹ Így bár a csúcs zárónyilatkozatában tizenháromszori említéssel

a terrorizmus kiemelt figyelmet kap, a megfogalmazás inkább általános maradt. India számára kedvezőtlen módon nem kerülnek benne külön említésre az olyan pakisztáni terrorszervezetek sem, mint a Lashkar-e-Taiba, vagy a Jaish-e-Mohammed, melyek a tavalyi Xiamen Nyilatkozatban még szerepeltek.⁴⁰



Az idei csúcstalálkozó fő motívuma, a **negyedik ipari forradalom** területén történő inkluzív, közös jólétet elősegítő együttműködés kapcsán Modi a **technológia fontosságáról, a készségek fejlesztéséről** és arról beszélt, hogy hogyan teheti jobbá a hatékony multilaterális együttműködés a világot. A miniszterelnök a **legjobb gyakorlatokra és politikákra való együttes felkészülésre buzdította az államokat**, hogy minél eredményesebben kezelhessék a – főként a negyedik ipari forradalom miatt a kiberbiztonság terén megnőtt – kihívásokat. A nanotechnológiát, a robotikát, a mesterséges intelligenciát és egyéb területeket érintő áttörő technológiák megjelenésében Modi egyszerre látja a **gazdasági fejlődés számára az új utakat, valamint kihívásokat**. Véleménye szerint a technológia segítségével az alsóbb osztályok képesek lesznek egy nagy előrelépés megtételére ugyan, azt azonban nehéz megjósolni, hogy ennek a fejlődésnek milyen **negatív hatása** lesz a növekvő egyenlőtlenségek és a gyorsan változó társadalom, emberi értékek közepette. Modi arra is figyelmeztet, hogy a **negyedik ipari forradalomban nagyobb szerepe lesz a készségeknek és a képességeknek, mint a pénznek, melyhez mind az öt tagállam**

képzésnek alkalmazkodnia kell. Beszédében elmondta, hogy India a National Skill Development Mission programmal már elindult azon az úton, hogy munkaerőpiaca a **magasan képzett munkaerőt igénylő, ám ideiglenes munkahelyeket** illetően is rugalmas legyen. A digitális platformok és e-kereskedelem kapcsán pedig arra is kitért, hogy a **földrajzi távolságok leküzdésével új ipari és üzleti vezetők fognak a felszínre törni**.⁴¹

A blokkon belüli együttműködésre és a **globális kormányzásra** fókuszálva India az – általa 2012-ben, Újdelhiben kezdeményezett – Új Fejlesztési Bank életre hívása után, mely a BRICS egyik legnagyobb sikere, most a **tagállamok saját hitelminősítő intézetének felállítását szorgalmazta**. Egy ilyen független ügynökség létrehozásának igénye Modi részéről már 2015-ben megjelent annak érdekében, hogy az öt feltörekvő országot tömörítő blokk megtörhesse a három nemzetközi hitelminősítő óriás, a S&P Global Ratings, a Fitch Ratings és a Moody's Investors Service dominanciáját, és csökkenthesse a hitelfelvétel költségét.⁴²



A csúcstalálkozóval párhuzamosan Modi **megbeszélést tartott Xi Jinpinggel**, melynek során a két vezető megállapodott arról, hogy az indiai nemzetbiztonsági főtanácsadó látogatást tesz Kínába még ebben az évben, a kínai védelmi miniszter pedig a következő hónapban. Modi a közelmúlt találkozóinak köszönhetően kialakult nagy **„momentum” fenntartásáról, az együttműködés új lehetőségeiről, a kétoldalú**

kapcsolatok rendszeres felülvizsgálatáról és az újmutatások szükségességéről beszélt. Az indiai miniszterelnök a **stratégiai kommunikáció és a kölcsönös bizalom erősítésére, a dialógusok és a people-to-people kapcsolatok növelésére** tett javaslatot. A megbeszélés után pedig India külügyminisztere elmondta, hogy mindkét fél készen áll arra, hogy megtegye a **határmenti területek békéjéhez** szükséges lépéseket.⁴³

Kihasnálva azt, hogy idén Afrika jegyében telt a csúcstalálkozó, Modi sikeresen tett lépéseket azért, hogy növelje jelenlétét a kontinensen. Johannesburgba érkezése előtt – az első indiai miniszterelnökként – **látogatást tett Ruandába**, Ugandában pedig arról beszélt, hogy mely **10 alapelv** mentén fogja növelni szerepét és mélyíteni kapcsolatait Afrikában. Az ugandai elnök jelenlétében azt nyilatkozta, hogy a **kontinens áll India prioritásainak élén**, mellyel kapcsolatban arra is emlékeztetett, hogy a 11 milliárd USD-os hitelkeret 40 afrikai országra került kiterjesztésre.⁴⁴

BRICS Plus

Xi Jinping – ahogy korábbi beszédeiben is említette – a BRICS országok számára kiemelten fontos, hogy **felvegyék a kapcsolatot és együttműködjenek más fejlődő országokkal**. Ezeknek a párbeszédnek a kialakítására pedig már létre is hoztak egy **működő mechanizmust**, amelyet **BRICS Plus**-ként emlegetnek. Továbbá a BRICS hagyományoknak megfelelően a soros elnök országok **meghívhatják a regionális szomszédaikat is**, ezáltal folyamatosan új országok is be tudnak kapcsolódni ebbe a párbeszédbe. A jelenlegi házigazda **Dél-Afrika** például olyan országokat hívott meg, mint **Namíbia, Angola, Togo, Ruanda, Uganda, Szenegál, Zambia és Gabon, stb.**⁴⁵ Az afrikai országok mellett képviselte magát még többek között **Argentína, Jamaica és Törökország is.**⁴⁶



Ez az újfajta együttműködés a BRICS országok vezetésével a fejlődő országok között felértékeli a **BRICS csoportosulás jelentőségét a globális geopolitikában**, ugyanis így a fejlődő országok számára egy **új platformot** nyílik meg a szorosabb együttműködésre a **fejlett országok kizárásával**. Továbbá ezen túlmutatva kifejezi a csatlakozó országok **elégedetlenségét a jelenleg fennálló nyugat vezetete nemzetközi renddel**. Habár annak ellensúlyozására nem képviselnek elegendő erőt ez az együttműködés, mégis befolyással lehet a jövőben arra.⁴⁷

Xi Jinping július 26-án elhangzott beszédében felhívta a feltörekvő gazdaságokat és fejlődő országokat az **együttműködésre a közös kihívásokkal szemben**. A kínai elnök szerint a BRICS Plus együttműködés egy jó lehetőség arra, hogy **nyitott, befogadó, együttműködő és win-win kapcsolatok szülessenek** és egy olyan platform jöhessen létre ezzel, amely a **Dél-Dél együttműködést** tudná mélyíteni.⁴⁸

Törökország: csatlakozás a jövőben?

Törökország az Iszlám Együttműködés Szervezetének (Organisation of Islamic Cooperation; OIC) soros elnökeként **meghívottként részt vett** a csúcstalálkozón.⁴⁹ Az országot **Recep Tayyip Erdogan török államfő képviselte**. Törökország részvétele a csúcson az első magasszintű hivatalos találkozó volt az ország és a BRICS között. Erdogan kifejtette, hogy Törökország jelenléte a találkozón kiváló alkalmat nyújt az ország és a BRICS-tagállamok

viszonyának további bővítésére.⁵⁰ Törökország különösen a **gazdaság, kereskedelem, befektetések és energiatermelés** terén kíván **együttműködni a BRICS-tagállamokkal.**⁵¹ Az államfő szerint a csúcstalálkozó Törökország fejlődéséhez is nagymértékben hozzá fog járulni, a Törökország és a BRICS-tagállamok közötti szorosabb jövőbeli kapcsolat pedig **Törökország csatlakozásához** is vezethet majd. Mint mondta, Törökország a G20, az ENSZ és egyéb platformok keretében együttműködik a BRICS-tagországokkal, amelyek jelentős szerepet játszanak a világkereskedelemben és a világgazdaság növekedésében.⁵²

Erdogan reményét fejezte ki, hogy a **török pénzügyminisztérium és az Új Fejlesztési Bank** (New Development Bank; NDB) között folyamatban lévő **csatlakozási tárgyalások** hamarosan lezárulnak, és az intézmények közösen tudnak majd dolgozni egy új, igazságosabb és objektívebb nemzetközi **hitelminősítő intézet** létrehozásán.⁵³



Az államfő kiemelte, hogy mivel az OIC elnökeként kapott meghívást a csúcstalálkozóra, nem csupán Törökországot, hanem **valamennyi OIC-tag muszlim országot képviseli.** Nézete szerint szükség van az OIC és a BRICS közötti együttműködésre, mivel a **globális Délen belüli együttműködés** előmozdítaná egy **igazságosabb világ** létrejöttét. Szerinte érdemes lenne megvizsgálni azt is, milyen együttműködési lehetőségek vannak az **Iszlám Fejlesztési Bank**

és az NDB között, különös tekintettel Afrika fejlesztési törekvéseinek támogatására. Erdogan hangsúlyozta annak jelentőségét, hogy a csúcspont fő témája Afrika, mivel Törökország eddig több mint 6 milliárd dollárt fektetett be a kontinensen.⁵⁴

A török elnök a csúcstalálkozóval párhuzamosan találkozott **Vlagyimir Putyin orosz államfővel,** aki kiemelte, hogy Oroszország és Törökország **kétoldalú kapcsolatai** számos területen **erősödnek,** így például a szíriai krízis rendezésére irányuló erőfeszítéseket, a fokozódó kereskedelmet, valamint infrastrukturális projektek végrehajtását illetően. Erdogan szerint Oroszország és Törökország együttműködése **„irigység tárgya”** más államok körében.⁵⁵

Készítette: Bendarzszevszkij Anton, Csenger
Ádám, Miklós Katalin, Mogyorósi Alexandra,
Zoltai Alexandra

PIAGEO - Policy Brief

Felelős szerkesztő: Bendarzszevszkij Anton
Szerzők: Bendarzszevszkij Anton, Csenger Ádám, Czirják Ráhel, Eszterhai Viktor, Gere László,
Klemensits Péter, Maráczai Fanni, Miklós Katalin, Mogyorósi Alexandra, Polyák Eszter,
Róma Ádám, Zoltai Alexandra

Kiadja a Pallas Athéné Innovációs és Geopolitikai Alapítvány ©
HU-1013 Budapest, Döbrentei utca 2.
www.geopolitika.hu

ISSN 2498-7697

Képek forrása

- BRICS 2018 hivatalos honlapja, <http://www.brics2018.org.za/> (2018. 08. 06.)
- Hivatalos orosz elnöki sajtószolgálat, Kremlin.ru, <http://kremlin.ru/events/president/news/58119/photos> (2018.08.05.)
- Hivatalos orosz elnöki sajtószolgálat, Kremlin.ru, <http://kremlin.ru/events/president/news/58116/photos> (2018.08.05.)
- Hivatalos orosz elnöki sajtószolgálat, Kremlin.ru, <http://kremlin.ru/events/president/news/58104/photos> (2018.08.06.)
- Wikimedia Commons

Jegyzetek

- ¹ „Putyin megnevezte a BRICS legfontosabb témáit”. In: RIA, 2018.07.27., <https://ria.ru/world/20180727/1525468188.html> (2018.08.05.)
- ² „BRICS csúcs összegzése: Putyin kiemelte a dollárba vetett bizalom megrendülését.” In: Vesti, 2018.07.27., <https://www.vesti.ru/doc.html?id=3043083> (2018.08.05.)
- ³ „Oroszország nem mond le a dollárról, de figyelembe fogja venni a kockázatokat”. In: RIA, 2018.07.27. <https://ria.ru/economy/20180727/1525502019.html> (2018.08.05.)
- ⁴ „A valuták és a fizetési rendszerek politikai vitákban vannak használva”. In: RIA, 2018.07.27. <https://ria.ru/economy/20180727/1525474250.html> (2018.08.05.)
- ⁵ „Egyre inkább felveszi a tartalékvaluta szerepét a jüan, gondolja Putyin.” In: RIA, 2018.07.27., <https://ria.ru/economy/20180727/1525476733.html> (2018.08.05.)
- ⁶ „Oroszország nem mond le a dollárról, de figyelembe fogja venni a kockázatokat”. In: RIA, 2018.07.27. <https://ria.ru/economy/20180727/1525502019.html> (2018.08.05.)
- ⁷ „Oroszország nem mond le a dollárról, de figyelembe fogja venni a kockázatokat”. In: RIA, 2018.07.27. <https://ria.ru/economy/20180727/1525502019.html> (2018.08.05.)
- ⁸ „A szakértők megmagyarázták, miért adta el Oroszország majdnem a teljes amerikai államadósságot”. In: RIA, 2018.07.18., <https://ria.ru/economy/20180718/1524892769.html>, (2018.08.05.)
- ⁹ „Egy sor új projektnek a lehetőségét vizsgálja az RZSD a BRICS országokban”. In: RIA, 2018.07.27., <https://ria.ru/economy/20180727/1525481300.html> (2018.08.05.)
- ¹⁰ „Oreskin értékelte Oroszország előnyeit az új BRICS fejlesztési banktól.” In: RIA, 2018.07.27., <https://ria.ru/economy/20180727/1525481219.html> (2018.08.05.)

-
- ¹¹ „BRICS csúcs összegzése: Putyin kiemelte a dollárba vetett bizalom megrendülését.” In: Vesti, 2018.07.27., <https://www.vesti.ru/doc.html?id=3043083> (2018.08.05.)
- ¹² „Full text of Chinese president's speech at BRICS Business Forum in South Africa.” In: Xinhua, 2018. július 26. http://www.xinhuanet.com/english/2018-07/26/c_129920686.htm (letöltés Dátuma: 2018.07.30.)
- ¹³ „Full text of Chinese president's speech at plenary session of BRICS Johannesburg Summit.” In: Xinhua, 2018. július 26. http://www.xinhuanet.com/english/2018-07/26/c_137350214.htm (letöltés Dátuma: 2018.07.30.)
- ¹⁴ „Full text of Chinese president's speech at plenary session of BRICS Johannesburg Summit.” In: Xinhua, 2018. július 26. http://www.xinhuanet.com/english/2018-07/26/c_137350214.htm (letöltés Dátuma: 2018.07.31.)
- ¹⁵ Xiang Bo: Spotlight: Xi urges BRICS countries to deepen strategic partnership, open up 2nd "Golden Decade". In: Xinhua, 2018. július 27. http://www.xinhuanet.com/english/2018-07/27/c_137350562.htm (letöltés Dátuma: 2018.07.31.)
- ¹⁶ Full text of Chinese president's speech at plenary session of BRICS Johannesburg Summit.” In: Xinhua, 2018. július 26. http://www.xinhuanet.com/english/2018-07/26/c_137350214.htm (letöltés Dátuma: 2018.07.30)
- ¹⁷ Sidiropoulos, Elizabeth: The BRICS in a Multipolar World. In: Projct Syndicate, 2018. július 25. https://www.project-syndicate.org/commentary/china-brics-south-africa-summit-by-elizabeth-sidiropoulos-2018-07?a_la=english&a_d=5b589f9d78b6c70f9841eeb2&a_m=&a_a=click&a_s=&a_p=%2Farchive&a_i=china-brics-south-africa-summit-by-elizabeth-sidiropoulos-2018-07&a_pa=&a_ps= (letöltés Dátuma: 2018.07.30.)
- ¹⁸ LECHMAN, Ashley: #BricsSummit: Heads of states come together for investment. In: IOL, 2018.07.26., <https://www.iol.co.za/business-report/brics/bricssummit-heads-of-states-come-together-for-investment-16244643> (letöltés dátuma: 2018.08.01.)
- ¹⁹ KGOSANA, Caiphus: BRICS countries vow to work even closer together to increase already lucrative \$102bn trade relations. In: TimesLIVE, 2018.07.27., <https://www.timeslive.co.za/politics/2018-07-26-brics-countries-vow-to-work-even-closer-together-to-increase-already-lucrative-102bn-trade-relations/> (letöltés dátuma: 2018.08.01.)
- ²⁰ OVERVIEW: Vladimir Putin says Mandela's legacy reflected in Brics. In: Fin24, 2018.07.26., <https://www.fin24.com/Economy/live-brics-leaders-meet-in-johannesburg-20180726> (letöltés dátuma: 2018.07.31.)
- ²¹ LECHMAN, Ashley: #BricsSummit: Heads of states come together for investment. In: IOL, 2018.07.26., <https://www.iol.co.za/business-report/brics/bricssummit-heads-of-states-come-together-for-investment-16244643> (letöltés dátuma: 2018.08.01.)
- ²² MARQUES, Marina: Temer has weakened Brazil's role in BRICS. In: Plataforma, 2018.07.30., <https://www.plataformamedia.com/en-uk/news/economy/interior/temer-has-weakened-brazils-role-in-brics-9651299.html> (letöltés dátuma: 2018.07.31.)
- ²³ New Development Bank Concludes Successful Participation at BRICS Summit 2018. In: BRICS Information Portal, 2018.07.31., <http://infobrics.org/post/27214/> (letöltés dátuma: 2018.07.30.)
- ²⁴ Xi meets Brazilian president, calling for more solidarity, coordination. In: Embassy of the People's Republic of China in the Kingdom of Sweden, 2017.07.26., <http://se.china-embassy.org/eng/wjdt/t1580847.htm> (letöltés dátuma: 2018.08.01.)
- ²⁵ ALVES, Lise: China May Reduce Surcharges on Brazilian Agro-Products. In: The Rio Times, 2018.07.30., <http://riotimesonline.com/brazil-news/rio-business/china-may-reduce-surcharges-on-brazilian-agricultural-products/> (letöltés dátuma: 2018.08.01.)
- ²⁶ ALVES, Lise: Brazil's Temer Asks China to Reduce Agricultural Surcharges at Summit. In: The Rio Times, 2018.07.26., <http://riotimesonline.com/brazil-news/rio-business/brazils-temer-asks-china-to-reduce-agricultural-surcharges-at-summit/> (letöltés dátuma: 2018.07.31.)
- ²⁷ ALVES, Lise: China May Reduce Surcharges on Brazilian Agro-Products. In: The Rio Times, 2018.07.30., <http://riotimesonline.com/brazil-news/rio-business/china-may-reduce-surcharges-on-brazilian-agricultural-products/> (letöltés dátuma: 2018.08.01.)
- ²⁸ BRICS 2018 Fact Sheet 2 <http://www.brics2018.org.za/resources>(2018.08.02.)
- ²⁹ BRICS Joint Statistics Publication 2017 p.48. <http://www.brics2018.org.za/statistics> (2018.08.02.)
- ³⁰ BRICSSummit2018: Read Ramaphosa's full speech at the BRICS Business Forum <https://www.iol.co.za/news/opinion/bricssummit2018-read-ramaphosas-full-speech-at-the-brics-business-forum-16229803>(2018.08.02.)
- ³¹ BRICS 2018 Fact Sheet p.9. <http://www.brics2018.org.za/resources>(2018.08.02.)
- ³² Russia's Putin raises nuclear deal at Ramaphosa meeting during BRICS <https://www.reuters.com/article/us-safrica-nuclear/russias-putin-raises-nuclear-deal-at-ramaphosa-meeting-during-brics-idUSKBN1KG055>(2018.08.02.)

- ³³ Ramaphosa makes it rain as he secures \$14.7-billion from China <https://www.timeslive.co.za/politics/2018-07-24-ramaphosa-makes-it-rain-as-he-secures-147-billion-from-china/>(2018.08.02.)
- ³⁴ China, South Africa agree to expand tech cooperation <https://gbtimes.com/china-south-africa-agree-to-expand-tech-cooperation>(2018.08.02.)
- ³⁵ BRICS 2018 Fact Sheet pp 2-3
- ³⁶ JOSHI, Manoj: Why attending BRICS 2018 was so significant for PM Narendra Modi. In: DailyO, 2018. 07.30., <https://www.dailyo.in/politics/why-brics-2018-is-so-significant-for-prime-minister-narendra-modi/story/1/25760.html> (letöltés dátuma: 2018.08.03.)
- ³⁷ Modi focuses on global terrorism at Brics summit. In: The Times of India, 2018. 07.27., <https://timesofindia.indiatimes.com/india/modi-focuses-on-global-terrorism-at-brics-summit/articleshow/65156500.cms> (letöltés dátuma: 2018.08.03.)
- ³⁸ BRICS Summit 2018: From trade wars to increase India's footprint, Narendra Modi has his plate full in Johannesburg. In: Firstpost, 2018. 07.26., <https://www.firstpost.com/world/brics-summit-2018-from-trade-wars-to-increasing-indias-footprint-narendra-modi-has-his-plate-full-in-johannesburg-summit-4821831.html> (letöltés dátuma: 2018. 08.03.)
- ³⁹ JAYANTH, Jacob: At annual Brics summit, India will push members to define terrorism. In: The Hindu Times, 2018. 07.05., <https://www.hindustantimes.com/india-news/at-annual-brics-summit-india-will-push-members-to-define-terrorism/story-4Nt1RzlutTHO59ZnERLfiJ.html> (letöltés dátuma: 2018.08.03.)
- ⁴⁰ PARASHAR, Sachin: Cross-border terror likely to dominate PM's Brics agenda. In: The Times of India, 2018. 07.02. <https://timesofindia.indiatimes.com/india/cross-border-terror-likely-to-dominate-pms-brics-agenda/articleshow/64820306.cms> (letöltés dátuma: 2018.08.03.)
- ⁴¹ India to work with BRICS states for technology revolution. In: India Today, 2018, 07.27., <https://www.indiatoday.in/india/story/modi-brics-2018-india-4th-industrial-revolution-1297585-2018-07-27> (letöltés dátuma: 2018.08.03.)
- ⁴² BRICS to set up own credit rating agency. In: IOL Business Report, 2018. 06.14., <https://www.iol.co.za/business-report/brics/brics-to-set-up-own-credit-rating-agency-15473989> (letöltés dátuma: 2018.08.03.)
- ⁴³ Modi and Xi agree to maintain 'momentum' as China's defence minister to visit India. In: Economic Times, 2018. 07.27., <https://economictimes.indiatimes.com/news/defence/modi-and-xi-agree-to-maintain-momentum-as-chinas-defence-minister-to-visit-india/articleshow/65164081.cms> (letöltés dátuma: 2018.08.03.)
- ⁴⁴ PM Modi charts out 10 Principles of India's Outreach To Africa. In: NDTV, 2018.07.25., <https://www.ndtv.com/india-news/pm-modi-charts-out-10-principles-of-indias-outreach-to-africa-1889587> (letöltés dátuma: 2018.08.03.)
- ⁴⁵ Aidarkhanova, Elvira: Opinion: BRICS Plus – a force emerging against unipolar world. In: CGTN, 2018. július 29. https://news.cgtn.com/news/3d3d514e3049544d79457a6333566d54/share_p.html (letöltés Dátuma: 2018.07.31.)
- ⁴⁶ Mu Xuequan: Xi calls for expanding „BRICS Plus” cooperation to address common challenges. In: Xinhua, 2018. július 28. http://www.xinhuanet.com/english/2018-07/28/c_137352893_2.htm (letöltés Dátuma: 2018.08.01.)
- ⁴⁷ Aidarkhanova, Elvira: Opinion: BRICS Plus – a force emerging against unipolar world. In: CGTN, 2018. július 29.
- ⁴⁸ Mu Xuequan: Xi calls for expanding „BRICS Plus” cooperation to address common challenges. In: Xinhua, 2018. július 28. (letöltés Dátuma: 2018.08.01.)
- ⁴⁹ Erdoğan: Turkey seeks to enhance collaboration with BRICS countries. In: Daily Sabah, 2018.07.27., <https://www.dailysabah.com/diplomacy/2018/07/28/erdogan-turkey-seeks-to-enhance-collaboration-with-brics-countries> (letöltés dátuma: 2018.07.30.)
- ⁵⁰ South Africa summit to strengthen Turkey's ties with BRICS countries. In: Daily Sabah, 2018.07.25., <https://www.dailysabah.com/economy/2018/07/26/south-africa-summit-to-strengthen-turkeys-ties-with-brics-countries> (letöltés dátuma: 2018.07.30.)
- ⁵¹ Erdoğan: Turkey seeks to enhance collaboration with BRICS countries. In: Daily Sabah, 2018.07.27., <https://www.dailysabah.com/diplomacy/2018/07/28/erdogan-turkey-seeks-to-enhance-collaboration-with-brics-countries> (letöltés dátuma: 2018.07.30.)
- ⁵² South Africa summit to strengthen Turkey's ties with BRICS countries. In: Daily Sabah, 2018.07.25., <https://www.dailysabah.com/economy/2018/07/26/south-africa-summit-to-strengthen-turkeys-ties-with-brics-countries> (letöltés dátuma: 2018.07.30.)
- ⁵³ Erdoğan: Turkey seeks to enhance collaboration with BRICS countries. In: Daily Sabah, 2018.07.27., <https://www.dailysabah.com/diplomacy/2018/07/28/erdogan-turkey-seeks-to-enhance-collaboration-with-brics-countries> (letöltés dátuma: 2018.07.30.)

⁵⁴ Erdoğan: Turkey seeks to enhance collaboration with BRICS countries. In: Daily Sabah, 2018.07.27., <https://www.dailysabah.com/diplomacy/2018/07/28/erdogan-turkey-seeks-to-enhance-collaboration-with-brics-countries> (letöltés dátuma: 2018.07.30.)

⁵⁵ BRICS Summit in Johannesburg and Turkey: Dialogue to be Continued. In: BRICS Information Portal, 2018.07.27., <http://infobrics.org/post/27199/> (letöltés dátuma: 2018.07.31.)